

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν διαιτησίαν, μὲ τὴν ὁποία ἡ διάλυση τῶν διαφορῶν ἐπὶ ἤρχετο χωρὶς δικαστικὴ σύμπραξις, προκειμένου περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ κοινοτικῶν κριτηρίων τὰ πράγματα ἦσαν τελείως διαφορετικά. Καὶ τοῦτο διότι ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν δικαστηρίων καὶ αὐτὴ ἄλλωστε ἡ ἀντίληψις διακατεῖχε τόσο τοὺς δικάζοντες ὅσο καὶ τοὺς δικαζομένους¹⁴. Ἔτσι ἡ ἀξία τῶν ἀποφάσεων τῶν κριτηρίων αὐτῶν εἶναι προφανής.

Σωζόμενες δικαστικὲς ἀποφάσεις κοινοτικῶν κριτηρίων ἐμφανίζονται ἀπὸ τὸν

Γεώργι Τουλάνι καὶ κυρ Διμητρί Ραουζε[.] ο προσκαλεσάμενος ἀπο τις ἄνοθεν διο μερίδες, τουτον δίδουσιν παν/¹⁰τιαν καὶ γεματίν εξουσίαν εἰς το να δούσι καὶ νὰ κρίνουν τιν εἰποθεσί τους καθὼς /¹¹ θελουν μιλήσουν καὶ δικεωκριθουσι εἰσε ὡτι ἔχου να κάμουν καὶ ὡτι κρίνου καὶ ἀπο/¹²φασίσουν εἰ ἄνοθεν ἄρχοντες ἀλμπιτρι ἀπομένουσιν τα ἀνοθεν μερι να το κρα/¹³τουν στερεων καὶ ἀχάλαστον εἰς ἅπαντα εἶνα· εἰ δε ὡπιο μέρος ἤθελεν /¹⁴ εὐγι ἀπο τιν σετέντζια τον ἀρχόντον να εἶνε κοντεναδος ὡπου ἠθελε πρε/¹⁵ζενταριστι το παρον γρ(οσια) εζίντα εἴτιε 60 καὶ τα εξίς. οθεν εἰς πίστοσιν καὶ /¹⁶ βεβέωσιν του παροντος γράφουντε ἀξιόπιστι καὶ παρακαλετους μάρτυρες.

/¹⁶-Εγὼ παπα Ἰωσιφ Μαραγκους μαρτιρω ὡς ἀνοθεν

/¹⁸ Εγὼ Γιαννύλις Σκαρδανας μαρτιρο ὡς ἀνοθεν

/¹⁸ Εγὼ παπα Γεράσιμος Βιδος καντζιλιερισ Μίκονου εἰγραψα» (Ἀρχεῖον ΙΕΕΕ, 22817).

Σημειωτέον ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου ἐπὶ Καποδίστρια (Μάρτιος 1831), σὲ σχετικὴ ἀναφορὰ τοῦ Πρωτοκλήτου Σπάρτης ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν αἵρετοκρισιῶν, ἀπαντᾷ παρέχον τὴν ὁδηγία ὅτι: «Αἱ μεταξὺ συγγενῶν διαφοραί, πρέπει ἀναποφεύκτως νὰ διαλύωνται δι' αἵρετοκρισίας». Ὅσον ἀφορᾷ δὲ στίς παλαιὲς διαιτητικὲς ἀποφάσεις συμβουλεύει νὰ ἔχῃ «ὁδηγὸν τὰς περιστάσεις καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου τούτου». Τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ ἔγγραφο λόγῳ τοῦ γενικωτέρου ἐνδιαφέροντός του δημοσιεύεται ὁλόκληρο:

«6908 Πρὸς τὸ Πρωτόκλητον Σπάρτης

Ἀπαντῶσα ἡ Γραμ(ματεία) εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 209 ἀναφορὰν Σας, Σᾶς ἀναγγέλει

Α' — Τὸ τῆς παραγραφῆς δικαίωμα νόμιμον, πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν τόπον του.

Β' — Αἱ μεταξὺ Συγγενῶν διαφοραί, πρέπει ἀναποφεύκτως νὰ διαλύωνται δι' αἵρετοκρισίας, διὰ τοῦτο τὸ Δικαστ(ήριον) θέλει ἀποποιηθῇ πάντοτε νὰ κρίνῃ τὰς τοιαύτας διαφοράς, δὲν θέλει ὅμως παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ πείθῃ διὰ φρονίμων προτροπῶν τοὺς διαφερομένους συγγενεῖς νὰ συμμορφοῦνται μὲ τὸν Νόμον, ὁ ὁποῖος σκοπὸν ἔχων πάντοτε τὴν διὰ φιλικῶν μέσων συνδιαλλαγὴν τῶν μεταξὺ συγγενῶν διαφορῶν, διέταξε τοιοῦτοτρόπως.

Γ' — Ὡς πρὸς τὸ περὶ παλαιῶν αἵρετοκρισιακῶν ἀποφάσεων ζήτημα, ἡ Γραμ(ματεία) δὲν δύναται νὰ Σᾶς δώσῃ ἄλλην συμβουλήν, εἰμὴ νὰ ἔχετε πάντοτε ὁδηγὸν τὰς περιστάσεις, καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου τούτου.

Ταῦτα εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 209 ἀναφορᾶς Σας,

τὴν αὐτὴν Μαρτίου 1831» (Γ.Α.Κ., Ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τόμ. 8ος).

Ὁμοίως κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς Νάξου, ἐπὶ διαφορῶν μεταξὺ συγγενῶν, πρέπει νὰ διορίζονται αἵρετοὶ κριτῆς (Γ. Α. Μάουρερ, ἐνθ' ἀν., σ. 223).

14. Βλ. Ἰακ. Βισβίτζη, ἐνθ' ἀν., σ. 200.

